

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019 (K 8/2020 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Vilhelm Junnila, ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ on alueellinen turvallisuusjärjestö, johon kuuluu 57 osallistujavaltiota. Järjestöllä on lisäksi 11 kumppanimaata Välimeren ja Aasian alueelta. ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen tavoitteena on edistää ETYJ:n jäsenvaltioiden parlamenttien välistä vuoropuhelua. Yleiskokous keskustelee ja ottaa kantaa ETYJ:n alueella esiintyviin kiistoihin ja jäsenvelvoitteiden noudattamiseen liittyviin kysymyksiin.

Jännittynyt kansainvälispoliittinen tilanne heijastui kertomusvuonna ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toimintaan. Keskustelun ja vastakkainasettelun keskiössä olivat konfliktit Ukrainassa, Vuoristo-Karabahissa sekä Abhasian ja Etelä-Ossetian tilanne. Yleiskokouksen täysistunnon loppuasiakirjasta ei saavutettu kertomusvuonna yksimielisyyttä.

Täysistunto ja siellä käydyt keskustelut antavat kuitenkin kapean kuvan ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnan kokonaisuudesta. Vuoropuhelua käydään myös monissa vapaa-muotoisissa kokoonpanoissa sekä alueellisissa verkostoissa. Kertomusvuonna yleiskokouksen syysistunto järjestettiin lisäksi ensi kertaa yleiskokouksen demokratiakumppanimaassa Marokossa. Teemakonferenssin aiheena oli Pohjois-Afrikan turvallisuustilanne.

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2020 vp

Lisäksi, kuten toimintakertomuksesta käy ilmi, on vaalitarkkailun merkitys kasvanut tärkeäksi osaksi yleiskokouksen toimintaa. Kertomusvuonna yleiskokous tarkkaili vaaleja kuudessa maassa, yhteistyössä ODIHRin (ETYJ:n demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto) sekä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää yleiskokouksen tekemää vaalitarkkailutyötä tärkeänä ja pitää hyvänä sitä, että Suomen valtuuskunta on osallistunut aktiivisesti vaalitarkkailumissioihin ja vaalitarkkailutyön kehittämiseen ja seurantaan. Kertomusvuonna edustaja Kanerva toimi tarkkailijavaltuuskuntien vetäjänä Ukrainan presidentinvaaleissa maaliskuussa ja ennenaikaisissa parlamenttivaaleissa heinäkuussa. Valtuuskunnan jäseniä toimi tarkkailijoina vaaleissa Ukrainassa, Pohjois-Makedoniassa, Uzbekistanissa ja Valko-Venäjällä.

Toimintakertomuksesta käy ilmi, että Suomen valtuuskunta on saanut useita luottamustehtäviä hoitaakseen. Edustaja Kanervan työ yleiskokouksen rauhanvälityksen erityisedustajana jatkui kertomusvuoden ajan. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä Suomen valtuuskunnan aktiivista työtä rauhanvälityksen saralla ja toteaa rauhanvälityksen merkityksen ylipäätään kasvaneen Suomen ulkopoliittikan yhtenä painopistealueena. Valiokunta pitää merkittävänä myös sitä, että edustaja Kauma nimitettiin kertomusvuonna yleiskokouksen kansalaisjärjestösuhteinen erityisedustajaksi ja terrorisminvastaisen ad hoc -komitean jäseneksi. Suomen delegaation hoitaakseen saamat tehtävät ovat keskeinen vaikuttamiskeino yleiskokouksen työhön ja toimivat Suomen delegaation yleiskokoustyön perusteltuina painopistealueina sopien samalla hyvin Suomen ulkopoliittiseen profiiliin.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että covid-19-pandemia on estänyt yleiskokouksen virallisten kokousten järjestämisen maaliskuusta 2020 lähtien ja muutoinkin vaikeuttanut yleiskokouksen toimintaa. Yleiskokouksen täysistunto ja komiteakokoukset on korvattu epävirallisilla verkkoseminaareilla. Valiokunta painottaa, että nykyisessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa ETYJ:n ja sen yleiskokouksen työlle on erityisesti tarvetta. Valiokunta tukee Suomen delegaation työtä yleiskokouksen toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi esimerkiksi etsimällä sähköisen äänestämisen ratkaisuja. On tärkeää, että yleiskokous pystyisi jatkamaan niin poliittista dialogia kuin esimerkiksi vaalitarkkailutehtäviäkin.

ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen ja Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnassa on selkeä sisällöllinen kosketuspinta. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä pyrkimyksiä tiivistää yhteistyötä ja vuoropuhelua Suomen valtuuskuntien kesken tämän kosketuspinnan hyödyntämiseksi ja toiminnan sekä kannanottojen johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 8/2020 vp johdosta.

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2020 vp

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 19.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Jaana Pelkonen kok
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Ville Tavio ps
varajäsen Ilkka Kanerva kok
varajäsen Elina Lepomäki kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa